

โรคฉี่หนู (Leptospirosis) หรือเรียกอีกอย่างว่าโรคเลปโตสไปโรซิส เป็นการติดเชื้อแบคทีเรียชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นได้ทั้งกับคนและสัตว์ การติดเชื้อในคนมีสาเหตุมาจากการสัมผัสดิน น้ำ อาหารที่ปนเปื้อนปัสสาวะ เลือด หรือน้ำเยื่อของของสัตว์ที่ติดเชื้อชนิดนี้ เช่น สุนัข วัว ควาย หนู สุกร ม้า สัตว์ป่า เป็นต้น

อาการของโรคฉี่หนู

ผู้ติดเชื้อจากโรคฉี่หนูจะสามารถแสดงอาการได้ตั้งแต่ 2-30 วันหลังได้รับเชื้อ แต่ส่วนใหญ่มักแสดงอาการในช่วงประมาณ 7-14 วัน ซึ่งอาการของโรคนี้อาจปรากฏตั้งแต่ไม่มีอาการเลย มีอาการขึ้นอ่อนไปจนถึงขั้นรุนแรงถึงชีวิต

โรคฉี่หนูส่วนมากมักไม่ทำให้เกิดอาการรุนแรง มีเพียงอาการทั่ว ๆ ไปคล้ายโรคหวัดใหญ่ ดังนี้

- คลื่นไส้ อาเจียน
- ปวดศีรษะ มีไข้สูง หนาวสั่น
- ปวดกล้ามเนื้อหรือข้อต่อ
- เจ็บช่องท้อง
- รู้สึกเหนื่อยล้า
- ตาแดงหรือระคายเคืองที่ตา
- มีผื่นขึ้น
- ไม่อยากอาหาร
- [ท้องเสีย](#)

อาการของโรคฉี่หนูที่ไม่รุนแรงดังข้างต้นเป็นอาการในระยะแรกและมักหายไปได้เองใน 5-7 วัน แต่มีผู้ป่วยราว 5-10 เปอร์เซ็นต์ ที่อาการเหมือนจะดีขึ้นและหายดี หลังจากนั้นประมาณ 1-3 วันกลับทรุดลง เนื่องจากการพัฒนาของโรคไปสู่โรคฉี่หนูแบบรุนแรง และยังสามารถส่งผลกระทบต่ออวัยวะต่าง ๆ เช่น สมอ ง หัวใจ ตับ ไต หรือปอดได้เลยทีเดียว อาการของโรคชนิดรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้มีดังนี้

- มือ เท้า หรือข้อเท้าบวม
- เจ็บหน้าอก
- [ดีซ่าน](#)
- หายใจลำบาก หายใจหอบเหนื่อย หัวใจเต้นผิดปกติ
- มีอาการของเยื่อหุ้มสมองอักเสบหรือสมองอักเสบ เช่น ปวดศีรษะ คลื่นไส้ ชัก

- ไอเป็นเลือด

สาเหตุของโรคฉี่หนู

เชื้อแบคทีเรียที่ทำให้เกิดโรคฉี่หนูมีชื่อว่า เล็ปโตสไปรา (Leptospira) มักพบการติดเชื้อชนิดนี้ได้ในสุนัขหรือสัตว์ตามฟาร์ม เช่น สุกร โค กระบือ รวมถึงสัตว์จำพวกหนู โดยการแพร่เชื้อสู่คนสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อดวงตา ปาก จมูก หรือร่างกายส่วนที่เป็นแผลสัมผัสกับปัสสาวะ เลือด หรือน้ำเยื่อจากสัตว์ที่ติดเชื้อ

ส่วนเชื้อที่มากับปัสสาวะสัตว์ติดเชื้อที่ปนเปื้อนมากับน้ำ ดินที่เปียก หรือพืชผักต่าง ๆ ก็เป็นสาเหตุของการติดเชื้อทางอ้อมได้ เนื่องจากแบคทีเรียชนิดนี้สามารถไชเข้าสู่ร่างกายได้ทางเยื่อตา ปาก จมูกของคน รวมถึงรอยแผล รอยขีดข่วนทั้งหลาย หรือแม้แต่ผิวหนังปกติที่แช่อยู่ในน้ำเป็นเวลานานจนอ่อนนุ่ม การย่ำดินโคลน แขนในน้ำท่วม หรือว่ายน้ำ จึงเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคฉี่หนู

นอกจากนี้ การได้รับเชื้อที่ปนเปื้อนในอาหาร น้ำ หรือการสูดหายใจจากอากาศที่ปนเปื้อนละอองนิ่วเคลียของของเหลวที่มีเชื้อมักทำให้เกิดโรคได้ แต่มักพบได้น้อย ส่วนการติดต่อจากคนสู่คนนั้นพบการติดเชื้อจากปัสสาวะของผู้ป่วยโรคนี้เพียงรายงานเดียว การแพร่เชื้อจากแม่ไปสู่ทารกในครรภ์พบ 2 ราย และมีรายงานถึงเด็กที่คลอดออกมาแล้วมีอาการป่วยเป็นโรคนี้เหมือนในผู้ใหญ่ด้วย

ผู้ที่ทำงานหรืออยู่ในภาวะต่อไปนี้อาจมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อจากโรคฉี่หนูสูง ควรต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ได้แก่

- คนที่ทำงานฟาร์มปศุสัตว์หรือทำงานใกล้ชิดกับสัตว์ สัมผัสเนื้อหรือมูลของสัตว์
- คนแลเนื้อหรือคนที่ทำงานกับสัตว์ที่ตายแล้ว
- ชาวประมงที่หาสัตว์ตามแหล่งน้ำจืด
- ผู้ที่อาบน้ำตามแม่น้ำ ลำคลอง ที่เป็นแหล่งน้ำจืดทั้งหลาย
- คนที่ทำกิจกรรมหรือเล่นกีฬาทางน้ำ เช่น ว่ายน้ำ พายเรือ แล่นเรือ ล่องแก่ง เป็นต้น
- สัตวแพทย์
- พนักงานกำจัดหนู
- พนักงานลอกท่อ
- คนงานเหมือง
- ทหาร
- ผู้มีอาชีพสัมผัสน้ำหรือคนที่ย่ำน้ำในที่น้ำท่วมขังนาน ๆ

การวินิจฉัยโรคฉี่หนู

การติดเชื้อโรคฉี่หนูที่ไม่รุนแรงอาจยากต่อการวินิจฉัย เนื่องจากมีอาการคล้ายคลึงกับโรคอื่น ๆ เช่น โรคหวัด ในขณะที่โรคฉี่หนูชนิดรุนแรงจะวินิจฉัยได้ง่ายกว่าเนื่องจากแสดงอาการรุนแรงมากกว่า

เริ่มแรกแพทย์จะตรวจร่างกายเบื้องต้นและซักถามประวัติผู้ป่วย ผู้ป่วยที่มีความเสี่ยง เช่น เพิ่งกลับมาจากการเดินทาง เล่นกีฬาทางน้ำ มีการสัมผัสกับแหล่งน้ำจืด มีอาชีพที่ต้องทำงานกับสัตว์ หรือเคยพักหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคฉี่หนูควรแจ้งข้อมูลเหล่านี้ให้แพทย์ทราบ

หากแพทย์พิจารณาแล้วว่าเป็นไปได้ที่จะเป็นการติดเชื้อจากโรคฉี่หนู จึงอาจมีการส่งตรวจเลือดหรือตรวจปัสสาวะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือตรวจทั้งคู่ ส่วนกรณีที่ผู้ป่วยมีอาการของโรคชนิดรุนแรง อาจต้องใช้การวินิจฉัยวิธีอื่นร่วมด้วย เช่น การเอกซเรย์ทรวงอก การตรวจเลือดเพื่อดูการทำงานของตับและไตเพิ่มเติม เป็นต้น

การรักษาโรคฉี่หนู

โดยมากโรคฉี่หนูมักไม่มีอาการรุนแรงและหายได้เอง หรืออาจรักษาด้วยยาปฏิชีวนะอย่างยาเพนิซิลลิน (Penicillin) หรือดอกซีไซคลิน ([Doxycycline](#)) เป็นระยะเวลา 5-7 วัน ซึ่งควรต้องรับประทานตามกำหนดให้ครบถ้วนแม้อาการจะดีขึ้นแล้วก็ตาม เพื่อให้แน่ใจว่าเชื้อแบคทีเรียถูกกำจัดจนหมด และป้องกันการกลับไปติดเชื้ออีกครั้ง

นอกเหนือจากยาปฏิชีวนะ ผู้ป่วยอาจรับประทานยาแก้ปวดอย่างไบูโพรเฟน (Ibuprofen) หรือพาราเซตามอล (Paracetamol) เพื่อลดอาการปวดศีรษะ มีไข้ และปวดกล้ามเนื้อได้เช่นกัน

ในขณะที่ผู้ป่วยโรคฉี่หนูแบบรุนแรงจะต้องนอนพักที่โรงพยาบาล และรักษาอาการติดเชื้อด้วยการฉีดยาปฏิชีวนะเข้าไปในกระแสเลือดโดยตรง และหากมีอวัยวะใด ๆ ที่เสียหายจากการติดเชื้อ ทำให้ไม่สามารถใช้หรือทำหน้าที่ตามปกติได้ก็อาจจำเป็นต้องใช้เครื่องมือต่าง ๆ เข้าช่วย เช่น ผู้ป่วยอาจต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ หรือหากติดเชื้อที่ไตทำให้ไตเสียหายจนทำงานไม่ได้ก็ต้องใช้การล้างไตเข้าช่วย เป็นต้น

ผู้ป่วยบางรายอาจออกจากโรงพยาบาลได้ภายในไม่กี่สัปดาห์ แต่บางรายอาจต้องพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลเป็นเวลาหลายเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอาการตอบสนองต่อยาปฏิชีวนะของผู้ป่วย รวมถึงความเสียหายต่ออวัยวะที่ติดเชื้อ

ส่วนหญิงตั้งครรภ์ที่ต้องระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากเชื้ออาจแพร่ไปสู่ทารกในครรภ์และส่งผลให้เสียชีวิตได้ ดังนั้นหญิงตั้งครรภ์ที่มีอาการของโรคฉี่หนูจึงอาจต้องเข้ารับการรักษามารดาในโรงพยาบาลและเฝ้าดูอาการอย่างใกล้ชิด

ภาวะแทรกซ้อนของโรคฉี่หนู

ภาวะแทรกซ้อนที่พบได้บ่อยที่สุดในผู้ป่วยโรคฉี่หนูชนิดรุนแรง คือภาวะไตวายเฉียบพลัน ส่วนสาเหตุการตายของผู้ป่วยโรคนี้นั้นส่วนใหญ่เกิดจากภาวะเกี่ยวกับปอดที่ร้ายแรงอย่างการมีเลือดออกในปอด ภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นได้มีดังนี้

- การ **แท้ง** ในหญิงตั้งครรภ์
- ภาวะเกล็ดเลือดต่ำ
- ตับวาย
- ภาวะแข็งตัวของเลือดในหลอดเลือด
- มีเลือดออกในกระเพาะอาหาร
- กล้ามเนื้อลายสลายตัว
- โรคเกี่ยวกับตา เช่น ม่านตาอักเสบ
- ภาวะฉุกเฉินของทางเดินหายใจในผู้ใหญ่
- ความดันโลหิตต่ำ
- โรคหลอดเลือดในสมอง เลือดออกในเยื่อหุ้มสมองชั้นกลาง หลอดเลือดสมองอักเสบ
- โรคคาวาซากิ
- อาการแพ้ที่ทำให้มีไข้หรือเกิดผื่นที่ขา
- โรคกล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ
- ภาวะ **หัวใจวาย**

การป้องกันโรคฉี่หนู

- ให้ความรู้เกี่ยวกับการติดต่อของโรคแก่ประชาชน โดยแนะนำให้หลีกเลี่ยงการว่ายน้ำหรือการเดินลุยในน้ำที่อาจปนเปื้อนเชื้อปัสสาวะจากสัตว์นำโรค หรือควรสวมใส่รองเท้าบูตป้องกันทุกครั้งหากมีความจำเป็น
- หมั่นตรวจตราแหล่งน้ำและดินทรายที่อาจมีเชื้อปนเปื้อน ควรระบายน้ำตามท่อระบายออกแล้วล้างเพื่อกำจัดน้ำที่ปนเปื้อน
- ส่งเสริมการป้องกันโรคแก่ผู้ที่ทำอาชีพที่มีความเสี่ยงทั้งหลาย โดยให้สวมถุงมือยางหรือรองเท้าบูต
- ควบคุมและกำจัดหนูตามบริเวณที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงาน รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท
- แยกสัตว์ที่ติดเชื้อมาจากสัตว์ชนิดอื่น ๆ และบริเวณที่อยู่อาศัย เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค
- ปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยงควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคฉี่หนู โดยเลือกฉีดวัคซีนซีโรวาร์ (Serovars) สำหรับป้องกันเชื้อฉี่หนูชนิดที่พบได้บ่อยตามท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้การฉีดวัคซีนแม้จะสามารถป้องกันโรคฉี่หนู แต่ไม่อาจป้องกันการติดเชื้อหรือแพร่เชื้อทางปัสสาวะได้
- ปัจจุบันในบางประเทศมีวัคซีนโรคฉี่หนูสำหรับคน โดยใช้ฉีดป้องกันให้คนงานหรือผู้มีอาชีพเสี่ยงติดเชื้อ ได้แก่ประเทศฝรั่งเศส สเปน อิตาลี จีน ญี่ปุ่น และอิสราเอล ส่วนในประเทศไทยยังไม่มีวัคซีนสำหรับคน